

قانون مجازات اسلامى در نظم كنونى

(با آخرين اصلاحات و الحاقات)

مؤلفين:

دكتور حسن باباى

(معاون رئيس قوه قضائيه)

دكتور بهرام حسن زاده - وزير

و همكاران گروه پژوهشى انصاف

عنوان قرارداد عنوان و نام پدیدآور	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc قانون مجازات اسلامی در نظم کنونی (با آخرین اصلاحات و الحاقات) مولفین حسن بابایی، بهرام حسن زاده، وحید وزیری، همکاران گروه پژوهشی انصاف.
مشخصات نشر	تهران: مهرداد، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	۴۶۴ ص.، ۱۵/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۵۹۶۲-۷-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۴۵۹] - ۴۶۴.
موضوع	حقوق جزا -- ایران Criminal law -- Iran مجازات -- ایران Punishment -- Iran
شناسه افزوده	بابایی، حسن، ۱۳۵۷-، گردآورنده
شناسه افزوده	حسن زاده، بهرام، ۱۳۵۹-، گردآورنده
شناسه افزوده	وزیری، وحید، ۱۳۶۹-، گردآورنده
شناسه افزوده	گروه پژوهشی انصاف
رده بندی کنگره	KMH۳۷۹۴
رده بندی دیویی	۳۴۵/۵۵
شماره کتبی‌شناسی ملی	۸۹۰۰۲۹۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا
تاریخ درخواست	۱۴۰۱/۰۴/۱۲
تاریخ پاسخگویی	:
کد پیگیری	۸۹۰۰۲۹۹

قانون مجازات اسلامی در نظم کنونی

ناشر:	مهرداد
تألیف:	دکتر حسن بابایی / دکتر بهرام حسن زاده
طراح جلد و صفحه بندی:	وحید وزیری
لیتوگرافی و چاپ:	مهدی قادر
چاپ:	نقره آبی
شمارگان:	چاپ اول - ۱۴۰۱
قیمت:	تیراژ: ۵۰۰ جلد
شابک:	۲۲۵۰۰۰ تومان
	۹۷۸-۶۲۲-۹۵۹۶۲-۰-۳

حق چاپ و نشر محفوظ است
دفتر: تهران، جاده مخصوص، خیابان ۵۱ (انصار)، وبلاشهر،

کوچه گلستان، پلاک ۳۱ تلفکس: ۴۴۷۹۸۲۰۹
www.mehrbod-publishing.ir

مقدمه :

موضوع جرم و آثار آن در جامعه بشری و نحوه برخورد با مجرمان و محکومین در طول تاریخ از دغدغه های اصلی جهت اجرای عدالت اجتماعی و فراگیری همزیستی و آرامش جامعه توسط حاکمیت محسوب می شود. قوانین و مقررات تصویب شده در طول سالیان متمادی نشانگر تلاش برای دستیابی به عدالت است. جرایم علیه تمامیت جسمانی و حیثیت معنوی و روانی، جرایم علیه اموال و مالکیت، جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی و جرایم اقتصادی با کنش های مختلف حاکمیتی، اجتماعی و مجازات فردی مواجه می شود. با وجود منابع، اصول اسلامی، تشریح وضعیت کنونی جامعه و مصادیق و نحوه وقوع جرایم با اسلوب ها و مصادیق جدید از جمله جرایم الکترونیکی، مخابراتی و گسترده جرایم بین المللی با تأثیر هدفگذاری ملی، نیاز به وضع قوانین بروز مجازات بوده که این نیازسنجی در قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۹۲ در نظر گرفته شده است. در قانون مجازات سال ۱۳۹۲ و اصلاحات بعدی خصوصا در سال ۱۳۹۹ از فقه پویا، منابع و آثار معتبر فقهای شیعه از جمله اللمعه دمشقیه، شرح اللمعه، شرائع الاسلام و... استفاده شده است. در قانون مجازات اسلامی، ایجاد عدالت، استفاده جامع و مشروع از آزادی، نظم عمومی و جلوگیری از وقوع انواع جرایم که هدف پیشگیری و بازدارندگی دارد و نوعی جبران ضرر وارده از طرف مجرم می باشد پیش بینی شده است که مجرم را مجبور به جبران خسارت وارده به فرد و اجتماع می کند. هرچند انواع متعدد مجازات در ترمیم و جبران عین صدمه وارد شده ناتوان هستند ولی به هر حال وسیله ای برای صیانت حقوق اشخاص بزه دیدگان حقیقی و حقوقی و آسایش در زندگی اجتماعی و هر چه بهتر اجرا شدن عدالت به شمار می روند. اجرای عدالت، حفظ حقوق متهم و محکومین، اصلاح و تربیت مجرم از اهداف مهم و خطیر قانون مجازات اسلامی است به نحوی که موضوعات کنش های فردی و اجتماعی و علل رفتار سنجی، جامعه شناسی، روان شناسی وقوع جرم و تأثیر پذیری محکومان از آن با اصول اقدامات تأمینی و تمهیدات مؤثر اصلاح سنجی رفتار اجتماعی مجرم می تواند موجبات حضور شرفتمندانه محکومان را در جامعه فراهم آورد. در قانون جدید مجازات اسلامی موضوعاتی همچون توسعه و گسترش دامنه مجازات های تکمیلی و تبعی، مجازات اشخاص حقوقی (شرکت ها، نهادها و موسسات دولتی یا خصوصی) و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان، تعلیق اجرای مجازات، نظام آزادی مشروط، نظام نیمه آزادی و بخصوص مجازات جایگزین حبس، تعریف جامع جنایت شبه عمد و خطای محض، تعویق صدور حکم، حبس خانگی در مورد اطفال

و نوجوانان، حبس الکترونیکی به منظور کنترل مجرم و نظارت بر او از طریق وسایل الکترونیکی پیشرفته، استفاده از تکنولوژی برای جلوگیری از جنبه‌های منفی مجازات زندان، حذف مجازات‌های بازدارنده از شمار مجازات‌ها، نظام‌مند شدن مجازات‌های تکمیلی، نظام‌مند کردن مجازات‌های جایگزین حبس، تخفیف مجازات‌ها به صورت مجزا و ساماندهی موضوع توبه و تبیین دقیق شروع به جرم و جرایم سازمان یافته و افزودن جرایم «سب نبی»، «بغی و افساد فی الارض» و «اخلال در نظام اقتصادی» به مجموعه قوانین کیفری از جمله موضوعات جدید در قانون مجازات اسلامی محسوب می‌شود که در محاکم کیفری اعمال می‌شود.

در این کتاب که حاصل تلاش، تجربه و تفکر همکار محترم جناب آقای دکتر بابایی می‌باشد، مشاهده می‌گردد ارتباط موضوعی قانون مجازات با سایر قوانین کیفری مرتبط، نکات مهم رویه قضایی با تحلیلی از آراء قضایی در دیوان عالی کشور و دادگاه‌های تجدیدنظر استانی و همچنین نظرات مختلف حقوقدانان و اساتید برجسته جمع آوری گردیده و از تیم پژوهشی هماهنگ شامل همکاران محترم قضایی و دانش‌پژوهان دانشگاهی استفاده شده است که موجب غنا و اعتبار این مجموعه مکتوب گردیده است که به نوبه خود از بخش‌های به عمل آمده تشکر و مطالعه این کتاب را به همگان خصوصاً قضات و حقوقدانان توصیه می‌کنم.

دکتر محمد مصدق
معاون اول قوه قضائیه

کتاب اول: کلیات «مواد ۱ الی ۲۱۶ قانون مجازات اسلامی»

بخش اول مواد عمومی.....	۱۱
فصل اول: کلیات	۱۱
فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان.....	۱۶
فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان.....	۲۲
فصل چهارم - قانونی بودن جرائم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری.....	۲۷
بخش دوم - مجازات‌ها.....	۲۹
فصل اول - مجازات‌های اصلی.....	۲۹
فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی.....	۴۱
فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها.....	۴۷
فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن.....	۵۱
فصل پنجم - تعویق صدور حکم.....	۵۸
فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات.....	۶۱
فصل هفتم - نظام تیمه آزادی.....	۶۹
فصل هشتم - نظام آزادی مشروط.....	۷۱
فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس.....	۷۶
فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان.....	۸۴
فصل یازدهم - سقوط مجازات.....	۹۰
مبحث اول - عفو.....	۹۰
مبحث دوم - تسخ قانون.....	۹۲
مبحث سوم: گذشت شاکی.....	۹۲
مبحث چهارم - مرور زمان.....	۹۸
مبحث پنجم - توبه مجرم.....	۱۰۳

مبحث ششم - اعمال قاعده درأ	۱۰۵
بخش سوم - جرائم	۱۰۷
فصل اول - شروع به جرم	۱۰۷
فصل دوم - شرکت در جرم	۱۰۹
فصل سوم - معاونت در جرم	۱۱۰
فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته	۱۱۳
فصل پنجم - تعدد جرم	۱۱۴
فصل ششم - تکرار جرم	۱۲۴
بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری	۱۲۷
فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری	۱۲۷
فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری	۱۲۹
بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری	۱۳۷
فصل اول - مواد عمومی	۱۳۷
فصل دوم - اقرار	۱۳۸
فصل سوم - شهادت	۱۴۰
فصل چهارم - سوگند	۱۴۵
فصل پنجم - علم قاضی	۱۴۷
بخش ششم - مسائل متفرقه	۱۴۹

کتاب دوم: حدود «مواد ۲۱۷ الی ۲۸۸ قانون مجازات اسلامی»

بخش اول: مواد عمومی	۱۵۵
بخش دوم: جرائم موجب حد	۱۵۹
فصل اول: زنا	۱۵۹
فصل دوم: لواط، تفریض، مساحقه	۱۶۳
فصل سوم: قوادی	۱۶۵
فصل چهارم: قذف	۱۶۶
فصل پنجم: (سبّ نبی)	۱۷۰
فصل ششم: مصرف مسکر	۱۷۱

۱۷۲	فصل هفتم: سرقت
۱۷۶	فصل هشتم: محاربه
۱۷۸	فصل نهم: بغی و افساد فی الارض

کتاب سوم: قصاص «مواد ۲۸۹ الی ۴۴۷ قانون مجازات اسلامی»

۱۸۳	بخش اول: مواد عمومی
۱۸۳	فصل اول: اقسام و تعاریف
۱۸۸	فصل دوم: تداخل جنایات
۱۹۰	فصل سوم: شرایط عمومی قصاص
۱۹۵	فصل چهارم: راه‌های اثبات جنایت
۲۰۳	فصل پنجم: صاحب حق قصاص
۲۰۹	فصل ششم: شرکت در جنایت
۲۱۱	فصل هفتم: اکراه در قتل

۲۱۳	بخش دوم: قصاص نفس

۲۱۵	بخش سوم: قصاص عضو
۲۱۵	فصل اول: موجبات قصاص عضو
۲۱۸	فصل دوم: شرایط قصاص عضو

۲۲۵	بخش چهارم: اجرای قصاص
۲۲۵	فصل اول: مواد عمومی
۲۳۱	فصل دوم: اجرای قصاص نفس
۲۳۲	فصل سوم: اجرای قصاص عفو

کتاب چهارم: دیات «مواد ۴۴۸ الی ۷۲۸ قانون مجازات اسلامی»

۲۳۷	بخش اول - مواد عمومی
۲۳۷	فصل اول - تعریف دیه و موارد آن
۲۳۹	فصل دوم: ضمان دیه
۲۳۹	فصل سوم - راه‌های اثبات دیه
۲۴۱	فصل چهارم - مسئول پرداخت دیه